

Carrer Rosselló, 214, Esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

Identificació de l'expedient

Resolució del procediment de tutela de drets núm. PT 39/2019, instat contra el Departament d'Educació.

Antecedents

1.- En data 24/07/2019 va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, una reclamació formulada pel senyor (...) (en endavant, persona reclamant) contra el Departament d'Educació, per denegació de la sol·licitud d'exercici del dret de supressió, dret que està previst a l'article 17 del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes (en endavant, RGPD).

La sol·licitud de supressió, de data 06/07/2019, es referia a dades de la persona reclamant que figuren en fitxers del Departament d'Educació pel fet que la seva filla menor d'edat està escolaritzada en un centre educatiu públic de Catalunya. Si bé amb anterioritat havia sol·licitat la cancel·lació de les seves dades davant el Departament d'Educació, i la denegació per part d'aquest havia estat confirmada per aquesta Autoritat en el procediment de tutela de drets núm. PT 55/2017, la petició que novament efectuava la persona reclamant es fonamentava en un pronunciament judicial de data posterior a la resolució del procediment de tutela de drets, en concret, la Sentència núm. (...) /2019 dictada en data (...) /2019 pel Jutjat de 1a instància i Instrucció núm. (...), en el procés judicial de divorci núm. (...) /2016, en la què s'atribuïa a la mare de la filla comuna menor d'edat l'exercici en exclusiva de la potestat parental -restant el reclamant exclòs-, així com la seva guarda i custòdia.

La persona reclamant aportava còpia de la sentència esmentada, així com de l'escrit de resposta del Departament d'Educació, en què se li denegava la seva sol·licitud de supressió.

En atenció al contingut de la sentència aportada, la persona reclamant també sol·licitava que: *"al modificar-se les circumstàncies de la PT 55/17 d'aquesta Autoritat, revoquin aquella decisió i ordenin a tots els Departaments de la Generalitat afectes que facin les revocacions oportunes"*.

2.- De conformitat amb l'article 5.b) de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat, per mitjà d'ofici de data 09/08/2019 es va donar trasllat de la reclamació al delegat de protecció de dades del Departament d'Educació (en endavant, DPD d'Educació), per tal que en el termini de 15 dies formulés les al·legacions que estimés pertinents. En l'ofici de trasllat es demanava també un pronunciament davant la possibilitat que la sol·licitud formulada per la persona reclamant es pogués encabir en l'exercici del dret d'oposició.

3.- El DPD d'Educació va formular al·legacions mitjançant escrit de data 13/09/2019, en el qual exposava el següent:

“En data 08 de juliol de 2019 va tenir entrada als Serveis Territorials del Departament d'Educació a (...) Comarques una petició de supressió de dades personals formulada pel senyor (...). Tot i que la seva petició de supressió de dades feia referència a la Sentència (...)/2019 del Jutjat de Primera Instància (...), aquesta no va ser aportada com a document acreditatiu a la seva petició. Atenent a les circumstàncies de la seva petició i tenint en compte que els fonaments de Dret inclosos a la Resolució del procediment de tutela de drets PT 55/2017 eren d'aplicació, tant pel tipus de petició efectuat pel senyor (...) com pel tipus de situació a la que es feia referència, el Departament va optar per aplicar els mateixos principis i desestimar la seva petició.

D'altra banda, i d'acord amb la Sentència núm. (...)/2019, que el senyor (...) aporta a la petició de tutela de drets presentada davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades (APDCAT), i a la que ara hem tingut accés, i tenint en compte que certament tot i atribuir la potestat parental compartida, atribueix l'exercici d'aquesta en exclusiva a la mare, a qui també atribueix la guarda i custòdia de filla comuna, sense establir a favor del pare cap règim de comunicació ni de relació amb la filla (...) el Departament manifesta que no tindria cap objecció en estimar una petició d'oposició al tractament de les seves dades de contacte, si el senyor (...) així ho manifesta o bé si l'APDCAT així ho resol i ho requereix al Departament d'Educació.”

Fonaments de Dret

1.- És competent per resoldre aquest procediment la Directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, d'acord amb els articles 5.b) i 8.2.b) de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

2.- L'article 17 RGPD, relatiu al dret de supressió, determina el següent:

“1. L'interessat té dret a obtenir del responsable del tractament, sense dilació indeguda, la supressió de les dades personals que l'afecten. El responsable les ha de suprimir sense dilació indeguda, quan hi concorre alguna de les circumstàncies següents:

a) Les dades personals ja no són necessàries en relació amb les finalitats per a les quals van ser recollides o tractades d'una altra manera.

b) L'interessat retira el consentiment en què es basa el tractament, de conformitat amb l'article 6, apartat 1, lletra a), o amb l'article 9, apartat 2, lletra a), i aquest no es basa en un altre fonament jurídic.

c) L'interessat s'oposa al tractament, d'acord amb l'article 21, apartat 1, i no hi prevalen altres motius legítims per al tractament o l'interessat s'oposa al tractament, d'acord amb l'article 21, apartat 2.

d) Les dades personals s'han tractat il·lícitament.

e) Les dades personals s'han de suprimir, per complir una obligació legal establerta en el dret de la Unió o dels estats membres al qual està subjecte el responsable del tractament.

f) Les dades personals s'han obtingut en relació amb l'oferta de serveis de la societat de la informació esmentats a l'article 8, apartat 1.

2. Si el responsable del tractament ha fet públiques les dades personals i, en virtut del que disposa l'apartat 1, està obligat a suprimir aquestes dades, tenint en compte la tecnologia disponible i el cost d'aplicar-la, el responsable del tractament ha d'adoptar mesures raonables, incloses mesures tècniques, per informar els responsables que estan tractant aquestes dades de la sol·licitud de l'interessat de suprimir qualsevol enllaç a aquestes dades personals, o qualsevol còpia o rèplica existent.

3. Els apartats 1 i 2 no s'apliquen quan el tractament és necessari:

a) Per exercir el dret a la llibertat d'expressió i d'informació.

b) Per complir una obligació legal que requereix el tractament de dades imposada pel dret de la Unió o dels estats membres al qual està subjecte el responsable del tractament, o per complir una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable.

c) Per raons d'interès públic en l'àmbit de la salut pública, de conformitat amb l'article 9, apartat 2, lletres h) i i), i apartat 3.

d) Amb finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica o històrica o finalitats estadístiques, de conformitat amb l'article 89, apartat 1, en la mesura en què el dret esmentat a l'apartat 1 pot fer impossible o obstaculitzar greument l'assoliment dels objectius d'aquest tractament, o

e) Per formular, exercir o defensar reclamacions."

L'article 16 de la Llei 32/2010, referent a la tutela dels drets previstos a la normativa sobre protecció de dades personals, disposa el següent:

"1. Les persones interessades a les quals es denegui, en part o totalment, l'exercici dels drets d'accés, de rectificació, de cancel·lació o d'oposició, o que puguin entendre desestimada llur sol·licitud pel fet de no haver estat resolta dins el termini establert, poden presentar una reclamació davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

L'article 57.1 f) RGPD estableix que correspon a cada autoritat de control, al seu territori: "Tractar les reclamacions presentades per un interessat o per un organisme, una organització o una associació (...)".

3.- Pel que fa al fons de la reclamació, escau analitzar si la resposta donada pel Departament d'Educació s'ajustà a l'article 17 RGPD que s'ha transcrit al fonament de dret anterior.

El Departament d'Educació va denegar la sol·licitud de supressió que presentà la persona aquí reclamant en base al criteri jurídic d'aquesta Autoritat exposat en la resolució de data 16/02/2018 dictada en el procediment de tutela de drets núm. PT 55/2017. Mitjançant aquella resolució, l'Autoritat desestimà quant al fons la reclamació que la mateixa persona aquí reclamant va presentar en data 02/03/2018 contra el Departament d'Educació per desatendre la sol·licitud de cancel·lació de les seves dades personals. En el seu fonament de dret quart s'assenyala el següent:

"(...) l'article 236-6 de la Llei 25/2010, del 29 de juliol, del Llibre segon del Codi Civil de Catalunya (en endavant, CCCat) quan regula la privació de la

potestat parental disposa que la privació d'aquesta "s'ha de decretar en un procés civil o penal i és efectiva des que la sentència esdevé ferma, sens perjudici que es pugui acordar cautelament de suspendre'n l'exercici" (apartat 3), extrem que la persona reclamant no ha acreditat. És més, fins i tot per al supòsit en què s'hagués acordat judicialment la privació de la potestat parental, l'apartat 6è del mateix precepte determina que tal privació "no eximeix els progenitors de complir l'obligació de fer tot el que calgui per assistir els fills ni la de prestar-los aliments en el sentit més ampli". Per tant, inclús després d'haver-se decretat la privació de la potestat parental per sentència ferma, persisteix l'obligació de prestar assistència i aliments a la seva filla.

En conseqüència, mentre la filla de l'aquí reclamant romanguí escolaritzada, l'Escola no pot cancel·lar les dades de l'aquí reclamant, i això de conformitat amb el que disposa l'article 4.5 de la LOPD, segons el qual les dades de caràcter personal no es poden cancel·lar mentre no hagin deixat de ser necessàries o pertinents per a la finalitat per la qual han estat recollides o registrades. Així doncs, l'Escola ha de conservar aquelles dades personals de l'aquí reclamant que resultin necessàries per garantir l'exercici de la potestat parental per part dels progenitors, com serien les dades de contacte. I per a l'eventualitat que es privés l'aquí reclamant de la seva potestat parental per sentència ferma, de conformitat amb l'article 236-6 CCCat abans transcrit, l'Escola podria seguir tractant les dades de l'aquí reclamant que resultessin necessàries per assolir el compliment de les obligacions d'assistència i aliments de la seva filla."

Val a dir que en el cas present la normativa d'aplicació és el RGPD, i no l'LOPD a la qual fa referència la resolució transcrita, però la fonamentació jurídica que allà es conté resulta en essència igualment aplicable.

Cal partir del fet -no alterat per la sentència núm. (...)/2019 que aporta la persona reclamant per motivar la seva darrera sol·licitud- que les dades de la persona reclamant que figuren en els fitxers del Departament d'Educació, obeeixen al fet que la seva filla menor d'edat -respecte de qui manté la titularitat de la potestat parental- està escolaritzada en un centre públic educatiu de Catalunya, del que és titular el Departament d'Educació.

Certament, la sentència núm. (...)/2019 atribueix a la mare l'exercici exclusiu de la potestat parental envers la seva filla menor, d'acord amb el previst a l'article 236-10 del CCCat. De manera que l'aquí reclamant en resta exclòs, i aquesta manca d'exercici de la potestat parental comporta una disminució significativa en les relacions pare-filla, i, pel que ara interessa, també una disminució de la participació del pare en les qüestions relacionades amb l'escolarització de la seva filla. I això forçosament produeix efectes en els tractaments de les dades personals de l'aquí reclamant que pugui efectuar el centre educatiu, i en general el Departament d'Educació, tal com s'exposarà més endavant.

Carrer Rosselló, 214, Esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

Ara bé, tot i l'exposat, resulta determinant el fet que la sentència manté la titularitat de la potestat parental a ambdós progenitors -mare i pare-, de manera que el pare -aquí reclamant- continua mantenint certes responsabilitats parentals envers la filla en potestat.

Al respecte, cal reiterar el mandat previst a l'article 236-6 CCcat, el qual es refereix al deure dels progenitors de *"fer tot el que calgui per a assistir els fills"*, i de l'obligació de *"prestar-los aliments en el sentit més ampli"*. El precepte especifica que aquestes obligacions persisteixen fins i tot en el cas que el progenitor hagi estat privat de la potestat parental. De manera que en el cas de la persona reclamant -només privada del seu exercici- seria plenament aplicable. Pel que fa al concepte d'aliments -d'origen familiar- al qual fa referència el precepte esmentat, l'article 237-1 CCcat disposa que: *"s'entén per aliments tot el que és indispensable per al manteniment, l'habitatge, el vestit i l'assistència mèdica de la persona alimentada, i també les despeses per a la formació si aquesta és menor i per a la continuació de la formació, un cop assolida la majoria d'edat, i no l'ha acabada abans per una causa que no li és imputable, sempre que mantinguin un rendiment regular. Així mateix, els aliments inclouen les despeses funeràries, si no estan cobertes d'una altra manera"*. D'altra banda, l'article 37.2 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, estableix que: *"els pares i les mares i les persones que tenen atribuïda la tutela o la guarda dels infants i els adolescents han d'assegurar, dins llurs possibilitats, les condicions de vida necessàries per al desenvolupament integral dels infants i els adolescents"*.

L'acompliment doncs d'algunes de les obligacions derivades de la potestat parental estan relacionades amb finalitats educatives pròpies de les funcions que té atribuïdes el Departament d'Educació, motiu que legitima el tractament per part del Departament de dades dels progenitors (o tutors o guardadors), en aquest cas de la persona reclamant, per atendre si arriba el cas al menor requerit d'intervenció, la qual cosa justifica que es denegui la seva supressió. Conseqüentment, el Departament d'Educació ha de conservar les dades de la persona reclamant que siguin necessàries per a l'acompliment de les seves obligacions envers la menor escolaritzada.

D'acord amb l'exposat, pel que fa a la sol·licitud de supressió que presentà l'aquí reclamant resulta aplicable el supòsit previst a l'article 17.3.b) RGPD, el qual preveu que no procedirà la supressió de les dades de la persona interessada quan el tractament sigui necessari: *"per complir una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable"*. Conseqüentment, escau desestimar la present reclamació, i confirmar l'adequació a dret de la resposta efectuada pel Departament d'Educació denegatòria de la sol·licitud de supressió.

4.- Sens perjudici de l'exposat en el fonament de dret anterior, en vistes de les manifestacions efectuades per la persona reclamant davant l'Autoritat en el marc del present procediment de tutela, en les quals es posava de manifest que la seva darrera voluntat és limitar els contactes que pugui tenir el Departament amb la seva persona, per motiu de la seva filla, es considera oportú efectuar un pronunciament sobre si procediria estimar la petició del reclamant en el marc de l'exercici del dret d'oposició previst a l'article 21 RGPD, el qual precepte determina el següent:

Carrer Rosselló, 214, Esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

*“1. Per motius relacionats amb la seva situació particular, l'interessat té dret a oposar-se que les dades personals que l'afecten siguin objecte d'un tractament basat en el que disposa l'article 6, apartat 1, lletres e) o f), inclosa l'elaboració de perfils d'acord amb aquestes disposicions. El responsable del tractament ha de deixar de tractar aquestes dades personals, tret que acrediti motius legítims imperiosos per al tractament que prevalguin sobre els interessos, els drets i les llibertats de l'interessat, o per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions.
(...)”*

Al respecte d'aquesta qüestió, en la fase d'audiència el Departament d'Educació ha manifestat que: *“no tindria cap objecció en estimar una petició d'oposició al tractament de les seves dades de contacte, si el senyor (...) així ho manifesta o bé si l'APDCAT així ho resol i ho requereix al Departament d'Educació”*.

Pel que fa al compliment dels requisits que s'assenyalen a l'article 21 RGPD, escau manifestar el següent:

- Pel que fa a la base jurídica que legitima els tractaments de dades de la persona reclamant efectuats pel Departament d'Educació: aquesta és la prevista a l'article 6.1.f) RGPD, atès que tractaria les dades que són necessàries per a l'exercici del poder públic conferit.
- Pel que fa als motius relacionats amb la situació particular de la persona reclamant que fonamentarien una sol·licitud d'oposició: certament la sentència núm. (...) /2019, de 18 de juny, comporta una situació singular rellevant en atribuir l'exercici exclusiu de la potestat parental a la mare, i en conseqüència resultar-ne exclosa la persona reclamant, si bé es confirma la titularitat compartida de la potestat parental (mare i pare). En concret, pel que fa a la guarda i custòdia de la filla menor comuna a les parts, aquesta s'atribueix en exclusiva a la mare per motius econòmics, geogràfics i personals, sense que s'estableixi un règim de visites a favor del pare -aquí reclamant- pels motius esmentats; la sentència disposa que, a conseqüència d'aquesta atribució, no s'estableix cap règim de relació i de comunicació del pare amb la filla, ni cap règim d'estades de la filla amb el pare en els períodes festius, de vacances o en dates assenyalades; que serà la mare qui s'encarregarà de totes les activitats quotidianes de la filla; que la mare no necessitarà autorització del pare en el cas que vulgui canviar el centre educatiu en què està matriculada la seva filla; i que aquesta tampoc haurà d'informar i consultar al pare ni requerir la seva autorització sobre les qüestions relatives a la menor que suposin un canvi.

En consonància amb els límits a la potestat parental de l'aquí reclamant que s'acaben d'exposar, procediria revisar els tractaments de dades de la persona reclamant que efectua el Departament d'Educació, a l'efecte de determinar quins d'aquells tractaments excedeixen les responsabilitats parentals de la persona reclamant que se'n deriven del nou règim d'exercici de la potestat parental i del nou règim de guarda i custòdia establerts.

Carrer Rosselló, 214, Esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

A tal efecte, el Departament d'Educació -inclòs el centre educatiu on la menor està matriculada- ha d'adoptar les mesures tècniques i organitzatives necessàries per limitar els tractaments de dades de la persona reclamant efectuats a aquests efectes, especialment el corresponent a la petició del reclamant d'evitar que el Departament d'Educació (inclòs el centre educatiu esmentat) es posi en contacte amb ell per motiu de la seva filla menor. Pel que fa a la valoració dels tractaments que escauria limitar, cal tenir en compte que l'article 236-18 CCcat estableix a l'apartat 1 que: *"l'exercici de la potestat parental sobre els fills comporta la representació legal d'aquests"*, i que la sentència núm. (...) /2019 atribueix a la mare de la menor l'ús exclusiu de la potestat parental.

Per contra, no procedirà limitar aquells tractaments que siguin necessaris per acomplir les obligacions assenyalades al fonament de dret 3r, i que cal interpretar d'acord amb la sentència núm. (...) /2019, i tenint en compte que preval l'interès del menor sobre qualsevol altre interès legítim que pugui concórrer (art. 2 LO 1/1996).

5.- A l'últim, escau referir-se a la part de l'escrit de reclamació on la persona reclamant sol·licitava a l'Autoritat la revocació de la resolució dictada per aquesta institució en data 16/02/2018 en el procediment de tutela de drets núm. PT 55/2017 - petició que fonamentava en la sentència núm. (...) /2019, de data (...) /2019-, i la comunicació de la revocació de la resolució a la resta de Departaments de la Generalitat.

Al respecte, escau assenyalar que no procedeix la revocació sol·licitada, ja que, partint del fet que la sentència és de data posterior a la resolució de l'Autoritat, els canvis introduïts per la sentència -en essència, l'atribució a la mare en exclusiva de l'exercici de la potestat parental- no alteren la decisió que es conté en aquella resolució de l'Autoritat, en què la desestimació de la reclamació es fonamentà en la consideració que les dades personals del reclamant que figuraven en els fitxers del Departament d'Educació eren necessàries per al compliment de les obligacions que té envers la seva filla en potestat -a les que el Departament ha de coadjuvar-, pel fet de tenir atribuïda la titularitat de la potestat parental, atribució aquesta que la sentència no ha alterat. Per la qual cosa es considerarà aplicable l'article 4.5 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) -vigent en el moment dels fets-, que preveu, a sensu contrari, que no procedeix la cancel·lació d'aquelles dades que siguin necessàries per a l'acompliment de la finalitat per a la qual han estat recollides o enregistrades. I com s'ha assenyalat en el fonament de dret tercer de la present resolució, es tracta d'un criteri jurídic que aquesta Autoritat, en essència, manté, i que justifica que en aquest extrem es desestimi novament la reclamació. Conseqüentment, escau desestimar la sol·licitud de revocació del reclamant, d'acord amb el previst a l'article 109 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (LPAC), i en conseqüència també escau desestimar la sol·licitud de comunicació de la revocació a la resta de Departaments de la Generalitat.

Carrer Rosselló, 214, Esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

Resolució

Per tant, resolc:

Primer.- Desestimar la reclamació de tutela formulada pel senyor (...)contra el Departament d'Educació.

Segon.- Desestimar tant la sol·licitud de revocació de la resolució de data 16/02/2018 dictada per l'Autoritat en el procediment de tutela de drets núm. PT 55/2017, com la seva comunicació als Departaments de la Generalitat, pels motius assenyalats al fonament de dret cinquè.

Tercer.- Considerar que la petició efectuada per la persona reclamant és susceptible d'incardinar-se en el dret d'oposició, i en conseqüència es requereix al Departament d'Educació per tal que, en el termini de 10 dies, comptadors a partir de l'endemà de la notificació d'aquesta resolució, faci efectiu el dret d'oposició de la persona reclamant, en la forma i abast assenyalats al fonament de dret quart, en relació amb el fonament de dret tercer. Un cop s'hagi fet efectiu el dret d'oposició, en el mateix termini de 10 dies l'entitat reclamada haurà de donar-ne compte a l'Autoritat.

Quart.- Notificar aquesta resolució al Departament d'Educació i a la persona reclamant.

Cinquè.- Ordenar la publicació de la Resolució al web de l'Autoritat (www.apd.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, les parts interessades poden interposar, amb caràcter potestatiu, recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveu l'article 123 i següents de la Llei 39/2015 o bé interposar directament recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius de (...), en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Igualment, les parts interessades poden interposar qualsevol altre recurs que considerin convenient per a la defensa dels seus interessos.

La directora,